OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

Ammatillinen koulutus ja lukiokoulutus

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaosto

Opetushallituksen lausunto hallituksen esityksestä
valtion talousarvioksi vuodelle 2024
20.10.2023

Opetushallituksen lausunto hallituksen esityksestä valtion talousarvioksi vuodelle 2024

Ammatillinen koulutus, lukiokoulutus (29.20.)

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaosto on pyytänyt 13.10.2020 Opetushallituksen lausuntoa hallituksen vuoden 2024 talousarvioesityksestä koskien ammatillista koulutusta ja lukiokoulutusta (29.20.), talousarvioesityksen keskeiset painotukset ja kipupisteet; ml. oppimisen tuki.

Ammatillinen koulutus

- Talousarvioesityksen määräraha ammatilliseen koulutukseen **varmistaa laadukkaan ammatillisen koulutuksen toteutumista.**
- **Työelämälähtöisyys** on ammatillisen koulutuksen erityispiirre ja sillä varmistetaan **koulutuksen vastaavuus työmarkkinoiden tarpeisiin**, varmistetaan talouskasvua ja huolehditaan alueiden elinkyvystä. **Työpaikoilla oppiminen** tukee koulutuksen työelämälähtöisyyttä.
- Ammatillisella koulutuksella tärkeä rooli myös **varmistaa se, että kaikki oppivelvolliset saavat opiskelupaikan** ja huolehditaan **yhdenvertaisista kouluttautumismahdollisuuksista.**
- **Aikuisten osaamisen täydentämisessä ja päivittämisessä** ammatillisten tutkintojen osia suorittamalla voidaan joustavasti ja nopeasti kouluttautua uusiin työtehtäviin.
- **Tutkinnon perusteiden ajantasaisuudesta huolehtiminen** varmistaa ammatillisen koulutuksen laatua ja työelämävastaavuutta.
- Opetushallituksen yhteydessä toimivilla **työelämätoimikunnilla** on keskeinen rooli **osaamisen arvioinnin laadunvarmistuksessa ja koulutuksen työelämälähtöisyyden varmistamisessa**.
- **Opiskelijoiden hyvinvoinnin tukeminen** toteutuu monipuolisella ohjauksella, tukitoimilla ja pedagogisilla ratkaisuilla.

Ammatillinen koulutus

- **Oppimisen tuen järjestelmän kehittämiseen** ja käyttöönottoon ammatillisessa koulutuksessa ja rahoitusmallin uudistamiseen ja oppimisen tuen vahvistamiseen lukiokoulutuksessa on esitetty kummallekin koulutusmuodolle 5 miljoonaa euroa eli yhteensä 10 miljoonaa euroa.
    - Tämä yhdessä vuonna 2023 jaettavien valtionavustusten kanssa lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen oppimisen tuen kehittämisohjelman toteuttamiseen **edesauttaa pedagogisten ja ohjauksen toimintamallien sekä digitaalisten ratkaisujen kehittämistä ja käyttöönottoa.**
- Tutkintokoulutukseen valmentava koulutus (TUVA) on tullut nivelvaiheen koulutukseksi 1.8.2022 lähtien mahdollistamaan joustava siirtyminen perusopetuksesta toisen asteen tutkintokoulutukseen oppivelvollisuutta suorittamalla.

Ammatillinen koulutus

- Talousarvioesityksessä ammatillisen koulutuksen toiminnalliset tavoitteet kohdentuvat mm. alueellisesti kattavaan ja molemmilla kansalliskielillä tarjottavaan laadukkaaseen koulutustarjontaan, rahoitusjärjestelmän ja toiminnan ohjauksen kehittämiseen sekä englanninkielisen koulutuksen tarjontaan ja tutkintoon johtavan koulutuksen myynnin mahdollistamiseen.

OPH näkee nämä **ammatillisen koulutuksen toiminnalliset tavoitteet perusteltuina.** Ne vievät toteutuessaan eteenpäin ammatillisen koulutuksen työelämälähtöisyyttä ja varmistavat, että koulutus vastaa entistä paremmin oppijoiden yksilöllisiin tarpeisiin.

- näemme tärkeäksi, että ammatillisen koulutuksen **vaikuttavuuden arviointiin määriteltäisiin kriteerit osana laadunvarmistusta ja** kannatamme tavoitetta kehittää vaikuttavuusrahoituksen mittaristoa.

- **Kriteerien ja mittarien avulla** voitaisiin seurata ammatillisen koulutuksen toiminnan **laadun ja vaikuttavuuden kehittymistä** ja **rahoitusjärjestelmän ohjausvaikutusta.**

Koulutuksen järjestäjät kantavat ison vastuun oppivelvollisuuden toteutumisesta.

- Ammatillisen koulutuksen järjestäjillä on **tehtävänä myös huolehtia toisen asteen tutkinnon hankkimisesta niillä aikuisilla, joilla ei ole toisen asteen tutkintoa.**

Lukiokoulutus

- Lukiokoulutuksella **tuetaan väestön koulutus- ja osaamistason nousua** tuottamalla opiskelijoille **laaja-alainen yleissivistys, korkeatasoiset valmiudet jatko-opintoihin sekä yleisiä pohjavalmiuksia työelämään ja jatkuvaan oppimiseen.**
    - Lukiokoulutusta kehitetään tulevaisuudessakin omana koulutusmuotonaan, jolla on oma toimintaa ohjaava lainsäädäntö sekä rahoitusjärjestelmä.
- Lukiokoulutus on keskeisessä roolissa kansakunnan koulutustason nostamisessa. **Lukiokoulutuksen vetovoimaa tulisi vahvistaa**.
- **Kattavan lukioverkon ylläpitäminen on keskeistä,** jotta nuorilla on mahdollisuus hakeutua koulutukseen lähellä kotipaikkaa. Lukioverkon mahdollisella harvenemisella voi olla myös vaikutusta peruskoulujen aineenopettajatilanteeseen. Väestön vähenemisestä kärsivillä alueilla on hyvä pohtia **yhteistyön lisäämistä** naapurikuntien lukioiden kanssa.

Lukiokoulutus

- Uudet opetussuunnitelmat käytössä koko lukiokoulutuksessa syksystä 2023 alkaen
  - keskiössä laaja-alainen osaaminen ja opiskelijalähtöisyys
- Lukiokoulutuksen laatustrategia marraskuussa 2022
  - käynnissä valtionavustuksella rahoitettuja laatuhankkeita, joissa mukana 2/3 Suomen lukioista
- Erityisen tuen ja erityisopetuksen kokonaisuuden selkiyttäminen
  - erityisopetus tullut lukio-opiskelijan oikeudeksi uuden lukiolain myötä
- Opetus- ja kulttuuriministeriö on käynnistänyt valmistelutyön hallitus-ohjelman lukiokoulutusta koskevien toimeksiantojen pohjalta
  - lukiokoulutuksen rahoitusjärjestelmä, englanninkielinen ylioppilas-tutkinto, yhden ylioppilaskokeen korvaaminen lukiodiplomilla, lukiolaisen oikeus tukiopetukseen

Lukiokoulutus

- Lukiokoulutusta kehitetään **omana koulutusmuotonaan**
- **Uudet opetussuunnitelmat käytössä** koko lukiokoulutuksessa syksystä 2023 alkaen
  - keskiössä laaja-alainen osaaminen ja opiskelijalähtöisyys
- Lukiokoulutuksen **laatustrategia marraskuussa 2022**
  - käynnissä valtionavustuksella rahoitettuja laatuhankkeita, joissa mukana 2/3 Suomen lukioista
- **Erityisen tuen ja erityisopetuksen kokonaisuuden selkiyttäminen**
  - erityisopetus tullut lukio-opiskelijan oikeudeksi uuden lukiolain myötä
- Opetus- ja kulttuuriministeriö on käynnistänyt valmistelutyön hallitus-ohjelman lukiokoulutusta koskevien toimeksiantojen pohjalta
  - lukiokoulutuksen **rahoitusjärjestelmä, englanninkielinen ylioppilas-tutkinto,** yhden **ylioppilaskokeen korvaaminen lukiodiplomilla**, lukiolaisen **oikeus tukiopetukseen**

Lukiokoulutus

- Opetushallitus kannattaa erityisen tuen ja erityisopetuksen kokonaisuuden selkiyttämistä lukio-koulutuksessa ja sitä edeltävässä nivelvaiheessa. On tärkeää, että tätä kokonaisuutta kehitetään siten, että opiskelijat ohjautuvat tarpeidensa mukaiseen koulutukseen, opiskelijoiden oikeus erityiseen tukeen tai erityisopetukseen turvataan ja heidän yhdenvertaiset koulutusmahdollisuutensa toteutuvat.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö on käynnistänyt lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen oppimisen tuen kehittämisohjelman. **Opetushallitus kannattaa rahoituksen lisäystä oppimisen tukeen ja opinto-ohjaukseen.**
- Opetus- ja kulttuuriministeriö on käynnistänyt valmistelutyön hallitus-ohjelman lukiokoulutusta koskevien toimeksiantojen pohjalta. Opetushallitus pitää **toimenpiteiden toteuttamisen kannalta hyvänä ratkaisuna**, että valmistelutyö on **kokonaisuutena aloitettu hallituskauden alusta**.

Tutkintokoulutukseen valmentava koulutus (TUVA)

- Tutkintokoulutukseen valmentava koulutus (TUVA) on ollut nivelvaiheen koulutus 1.8.2022 alkaen.
- TUVA-koulutuksessa voi korottaa perusopetuksen arvosanoja ja suorittaa joustavasti lukion ja ammatillisen koulutuksen opintoja ennen tutkintokoulutukseen siirtymistä.
- Koulutuksen järjestäjistä suurin osa on ammatillisen koulutuksen järjestäjiä.
- Opiskelijoiden määrä TUVA-koulutuksessa on kasvussa. Vuonna 2000 koulutuksessa oli noin 6000 opiskelijaa ja vuoden 2024 talousarvion mukaan ennuste on noin 9000 opiskelijaa.
- OKM käynnistää kokonaisselvityksen TUVA-koulutuksen toimivuudesta ja kehittämistarpeista. Selvityksen on tarkoitus valmistua keväällä 2024.
    - Opetushallitus **näkee tärkeäksi** talousarvioesityksessä tehtäväksi määritellyn **kokonaisselvityksen laatimisen** TUVA-koulutuksen toimivuudesta. Selvityksen perusteella TUVA-koulutusta koskevaan **lainsäädäntöön voi ilmetä mahdollisia muutostarpeita.**

Oppimisen tuki

- Oppimisen tuella tarkoitetaan laajaa kokonaisuutta, jonka muodostavat opintojen henkilökohtaistaminen, opinto-ohjaus, erityinen tuki / erityisopetus, sekä opiskelijan opiskeluvalmiuksia ja hyvinvointia tukevat toimet.
- Selkeän ja saumattoman oppimisen tuen järjestelmän tavoitteena on sujuvoittaa nivelvaiheen koulutusvalintoja ja parantaa opiskelijoiden edellytyksiä tutkintojen suorittamiseen.
- Vuoden 2023 lopussa lukion ja ammatillisen koulutuksen järjestäjille myönnetään valtionavustusta yhteensä 15 miljoonaa euroa oppimisen tuen järjestelmän kehittämiseen.
- Vuodelle 2024 esitetään sekä lukio että ammatillisen koulutuksen järjestäjille molemmille 5 miljoonaa euroa oppimisen tuen järjestelmän kehittämiseen.
- Valtionavustuksilla tuetaan koulutuksen järjestäjiä pedagogisten ja ohjauksen toimintamallien sekä digitaalisten ratkaisujen kehittämisen ja käyttöönoton kustannuksissa.

Oppimisen tuki

- Opetushallitus pitää valtion talousarvioesityksessä **hyvänä rahoituksen suuntaamista ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen oppimisen tuen ja opinto-ohjauksen vahvistamiseen**.
- Talousarvioesityksessä esitetään 5 miljoonan euron määrärahaa ammatillisen koulutuksen oppimisen tuen järjestelmän kehittämisestä ja käyttöönotosta aiheutuvien menojen ja avustusten maksamiseen, sekä 5 miljoonaa euroa lukiokoulutuksen rahoitusmallin uudistamisesta ja oppimisen tuen vahvistamisesta aiheutuvien menojen ja avustusten maksamiseen. **Opetushallitus näkee määrärahan tärkeänä,** jotta vuonna 2023 jaetuille valtionavustuksille ja **käynnistyneelle lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen oppimisen tuen kehittämisohjelmalle saadaan riittävä toiminta-aika.**
- Lisäksi **on hyvä**, että talousarvioesityksessä on **sitouduttu nivelvaiheesta toisen asteen tutkinnon suorittamiseen ulottuvan oppimisen tuen järjestelmän kehittämiseen ja käyttöönottoon**.
- Opetushallitus pitää hyvänä **erityisen tuen ja erityisopetuksen selkiyttämistä.** Opiskelijoiden **ohjautumista tarpeidensa mukaiseen koulutukseen on parannettava**, jotta opiskelijoiden yhdenvertaiset koulutusvalinnat perusopetuksesta toiselle asteelle toteutuvat. **Onnistuneella ohjauksella varmistetaan opiskelijoiden kiinnittyminen opintoihin** ja vähennetään toisen asteen koulutuksen henkilöstöltä kuluvaa työaikaa, joka kuluisi toistuviin, soveltuvampiin koulutuksiin ohjaamiseen. **Onnistuneella koulutukseen ohjauksella resurssit voidaan kohdentaa alusta alkaen oppimisen tuen toteuttamiseen.**

Kiitos/Tack!

Kysymyksiä/Frågor?

